

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot
felul de scrisori, cereri și
bani. Tot aci să primesc
anunțuri cu prețurile cele
mai moderate.

Un număr 8 filieri.

A DE VERUL

DIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1 coroană
Pentru străinătate:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

AGOSSÁG
NYNYOMDA RT.

Budapest, 1912. *1912. VII. 12.*
VIII, Conti-utca 4. szám

de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Budapesti Népszava
vineri, 21 Iulie s. c.
Adunare mare publică, la care și comitetul central român va trimite oratori. Tovarășii au invitat și pe fostul deputat dr. Aurel Vlad. Se prevede o adunare dintre cele mai frumoase.

La ordinea zilei va fi:

1. Situația politică actuală.
 2. Votul universal.
 3. Constituirea secțiunii din loc.
- Inainte frați proletari! Veniți cu toții la adunare!

In țara mea...

Am ajuns astăzi atât de departe cu mijloacele de comunicare, de informare — în cât fiecare din noi, care se interesează, poate afla ori-când prin gazete și prin cărți tot ce se întâmplă chiar în cel mai depărtat colț al pământului, poate cunoaște înfățișarea unei țări sau oraș, fără să fie călcat piciorul pe acolo, poate să știe rosturile fiecărui popor, mulțumirile ca și necazurile sale, viața sa politică, economică și socială. Se înțelege, că numai cine vrea să vadă și cine vrea să audă, va vedea și auzi tot ce-l privește, tot ce-l interesează. Va putea afla atâtea pilde, atâtea învățăminte dela alte popoare și alte țări, încât făcând asemănare cu poporul din care face parte, cu țara în care trăiește — își va putea de abia da seamă — ce uriașă deosebire, ce stare de înapoiare, de mizerie, de barbarie hălăduiește în scumpa sa patrie.

Și așa dacă ne vom folosi mereu de acea însușire înăscută minții noastre, de a cerceta mereu asupra atâtor cauze și efecte aduse de valul vremii — o lumină vie va cuprinde inteligența noastră, vom resimți adâncă mulțumire, binefăcătoarea mângâiere că sufletul nostru neliniștit și agitat de

me iri și îndoiele — capătă așpunsuri, atâtea deslegări satisfăcătoare.

Cândă grăitoare sunt de pildă asemănările comparațiile...

În alte țări, firește acele în planul prim al civilizației, vedem că *parlamentul, statul și națiunea* formează de fapt *trinitatea sfântă* și nedespărțită.

În țara mea, această trinitate nu există, e despărțită de părțile ei alcătuitoare. Cine va putea afirma, că 'n Ungaria parlamentul e expresiunea națiunii și națiunea încorporează statul? Cine va putea spune, că 'n Ungaria *națiunea* e identică, e aceeași cu *statul*, în care popoarele conlocuitoare de diferite limbi, trăiesc în vrășmășie și se atâță reciproc?

În alte țări parlamentul e cea mai scumpă comoară a unui popor, căci reprezintă acest popor, reprezintă tot ce are mai ales, reprezintă legile, rânduirea țării, revendicările sale — și de aceea parlamentul își păstrează acolo toată reputația sa, mărirea și strălucirea sa.

În țara mea?... În țara mea, parlamentul e o batjocură, o caricatură, o cetate dușmană pentru națiune, o fortăreață în care s'a adunat pleava, drojdia oligarhiei maghiare, care fabrică legi pentru apărarea clasei domnești și încătușarea clasei muncitoare.

De aceea întreg poporul cere un *parlament al său*, un parlament care să împlinească adevărata sa chemare: *să lucreze pentru popor*. Astăzi însă, poporul cere pâine și drepturi, iar parlamentul domnilor aruncă pietre, poveri grele, focuri ucigătoare. Și pentru ce asta? Fiindcă numai opt sute de mii de alegători fac astăzi parlamentul, și-l fac după chipul și asemănarea lor. Iar *cincisprezece milioane cetățeni ai țării* sunt fără drept de vot și trebuie să privească neputincioși la acest scandal, cum parlamentul hotărăște de soarta lor, fără cuvântul lor, fără colaborarea lor.

În alte țări industria, agricultura, arta și știința trăiesc în bună armonie, în bună înțelegere. ajutându-se reciproc, și contribuind laolaltă la răspândirea luminei, căldurei și a bunei stări a națiunii.

În țara mea, puterile acestea nu duc trai bun împreună, ci sunt în luptă, se încaieră spre paguba și nenorocirea poporului. Cu'n egoism nemăsurat, sălbatic, agricultura vrea să înghite toate roadele celorlalte ramuri de producțiune. Înțelegem firește agricultura mare, gazdele mari, banda de episcopi, de grofi și baroni cari dețin întinsele pământuri de zeci de mii de jugăre. Aceștia vor să păstreze totul pentru dânsii, să rămâie ei stăpâni în parlament și 'n țară — ei să ridice prețul pâinei, prețul cărnei și al tuturor mijloacelor de trai. Cele cinci milioane de țărani, de mici economi, cari tot cu agricultura se ocupă, cari în sudoarea frunței lor își lucrează singuri pământul — sunt săraci, de o sărăcie lucie și 'n desnădejdea lor mulți își părăsesc patria, plecând în America și 'n alte țări.

Aceasta e icoana țării mele...

Și cu toate acestea nu trebuie să disperăm. Căci în sânul popoarelor ce locuiesc această țară dormitează încă mii de puteri în stare să distrugă reul vechiu și să creieze ceva nou și mare. Cine ascultă cu luare aminte, aude șoptind mii de izvoare de viață nouă, ce se vor revărsa curând asupra întregii țări.

Căci și păcatele și ticăloșiile domnilor trebuie să aibă sfârșit. Și sfârșit trebuie să aibă și nepăsarea masselor populare.

În țara mea, lupta ce s'a început, va continua. Focul arde sub spuză. Furtuna populară se va deslănțui iarăș, dar cu și mai mare putere elementară, măturând tot gunoiul oligarhic.

Numai fiecare să-și cunoască datoria, — iar pumnii strâși — să nu-i ascundă în buzunar, ci să-i ridice amenințatori în aer, în fața stăpânilor zilei de astăzi.

Fantoma.

De: Mihail Codreanu.

„Spre mai sigură pază a persoanei noastre, să se îndoiască garda palatului.“

Edict împărătesc.

Isbește poarta... și, spăimântătoare,
Cu coasa 'n mâni, o umbră 'naintea
Înspre palat. Acum se furișează
Prin lungi și 'ntunecate coridoare.

Prin vaste săli cu bolți răsunătoare
S'aud sinistre foșnete. Vibrează
Ceva solemn prin aier și 'ncleștează
Cu veșnicia, clipa trecătoare.

Apare-atunci în prag fantoma Mortii,
Cerând, selbatică, tributul sortii.
Trezit din somn, se sguduie Cezarul;

Deschide ochii mari; apoi, s'abate
Precum de trăsnet doborât, stejarul!
— Dar unde-ți fuse garda, Majestate?...

O știință nouă.

Organizarea muncii.
Îndoită și întreită rodnicie.

Scopul științei acestea este de a cerceta munca omului, de a o măsura, de a o îmbunătăți, îndreptând toate elementele ei. Motorii vii sunt și ei supuși la legi ca și cei mecanici, ca ori-ce mașini.

Cercetările lui Adolphe Hirn și ale lui Alfred Chauveau au dovedit că și mașina omenească este supusă legii păstrării energiei (1900).

Mulțumită dărniciiei lui Carnegie, ministrul agriculturii din Statele Unite, a organizat studiul științific al mașinei vii, al omului.

În 1903 s'a publicat o lucrare, din care eșia lămurit, că motorul acesta, *omul* produce muncă, întrebuintând o parte din energia cuprinsă în hrană.

Atwater și Benedict (1903) au întrebuintat o cameră de 5 m. c., în care închideau pe cei supuși la experiențe. Au cheltuit cu ea peste un milion de lei. Măsoară toată căldura ce părăsește camera sub formă de raze, măsoară cîttimea de oxigen întrebuintată, cîttimea de muncă produsă pe o bicicletă, care se freacă de o piedică.

Pe unii îi ținea în aceia cameră trei-patru zile.

În stare de repaos au consumat o cîttime de energie aproape aceeași. Muncind, au consumat mai multă, proporțional cu munca produsă.

În stare de repaos mașina omenească lucrează (înima bate, plămânii fac mișcări, ghindurile secretează, etc.); dar muncind muschii consumă o cîttime de energie suplimentară.

În 1909 școala americană a publicat o lucrare despre munca intelectuală. Înălăturând ori-ce muncă a muschilor supuși voinței, ca să lucreze numai creerii.

Experiențele lui Benedict și ale lui Thorne Carpenter au dat rezultatul că munca intelectuală cea mai încordată nu cere nici o cheltuială de energie peste cea făcută de organism în stare de repaos.

Dacă nu se contractează muschii, munca intelectuală nu costă nimic!

Activitatea intelectuală n'ar fi deci o energie, de unde se alimentează, rămâne o taină încă nepătrunsă, zic învățații sus pomeniți.

Fundația lui Carnegie a adunat date dela toate universitățile americane, alcătuint o anchetă întinsă privitoare la nevoile de ener-

Viața politică și socială.

IN ȚARA.

Un mare partid al stângerii. — Adunările populare ale opoziției. — Conferința ministerială comună. — 300 milioane coroane pentru oștire. — Naționaliștii români se odihnesc mai departe.

În adunările populare ce le-au ținut partidele opoziționiste Dumineca trecută în Oradea-mare, Fehérgyarmat, Királyhalma, Vârșet, Pápa, Szécsény, Zalaegerszeg, vorbitorii din diferite partide s'au ocupat de chestia unirei tuturor partidelor opoziționiste, într'un singur mare partid al stângerii, care să luptă cu mai mare succes contra guvernului de azi. Opoziția e chemată să restabilească constituția în țară și să ridice nivelul economic și moral al Ungariei. Și mijlocul pentru realizarea aceasta e unirea partidelor și introducerea votului universal, egal și secret. Mai ales contele Mihail Károlyi face o intensă propagandă în favoarea unirei tuturor partidelor. La Oradea-mare a spus: Trebuie să se facă o *politică nouă*, pentru aceasta trebuie să cadă cadrele de partid de astăzi, și întreaga opoziție să constituie un nou partid cu cererea de imediată înlăptuire a votului universal. Și partidul kossuthist în frunte cu șeful său se pronunță de asemenea pentru un mare partid al stângerii.

Luni a avut loc la Viena o conferință ministerială comună, la care a luat parte și ministrul președinte și cel de finanțe al Ungariei. S'a stabilit cu acest prilej bugetul comun pe anul 1912. În primul rând s'a dat ascultare cererii ministrului de război, ca să se prevadă în buget nu mai mult decât 300 milioane coroane pentru trebuințele armatei, pentru comandarea de noi tunuri, puști și mașini de zburat.

Așa dar Ungaria și întreaga monarhie, n'are altă grijă, n'are alte nevoi, decât să se mai înzestreze armata țării cu noi unelte de omor, pentru trei sute milioane coroane stoarse dela popor. Și poporul să tacă încă, când vede că atâta bănet în loc să se folosească pentru scopuri culturale de învățământ, se folosește pentru scopuri

criminale. În loc să se învețe poporul Ungariei să citească și se scrie, i-se cere dări noi, pentru ca fiii săi să învețe cum să măcelărească „dușmanul“. Tot ce creiază industria, agricultura, comerțul, precum și toate comorile naturii sunt înghițite în cea mai mare parte de militarismul lacom. Și vina o poartă numai cârmuirea țării, care astăzi e în mâna grofilor și celorlalți oligarhi, — iar poporul nu are cuvântul în treburile țării.

Când din partea noastră, a socialdemocraților s'au adus critici naționaliștilor, că în vremurile astea turbure și grave pentru țară, când totul e în frământare și mișcare, singur partidul național trândăvește și nu mai pornește nici o acțiune hotărâtoare pentru votul universal — ni-s'a răspuns din partea foilor naționaliste, că noi știm numai să cântăm și să fim nedrepti în criticele noastre. Și ca dovadă, anunțau că comitetul executiv al partidului naționalist a fost convocat la 15 Iulie, ca să hotărăască ce ținută să ia față de evenimentele politice din țară și unde să aranjeze adunări populare pentru votul universal.

Noi însă bănuim îndată că și convocarea aceasta e numai de formă și că nu se va alege nimic de ea. Și într'adevăr, peste câteva zile „Românul“, organul partidului naționalist, a anunțat că ședința comitetului se amână din nou, tocmai pe August, „de oarece — serie fără rușine această gazetă — cei mai mulți din membrii partidului național *au plecat la băi*, iar alții sunt reținuți de *ocupațiunile lor particulare*“.

Înțelegeți? Va să zică mereu petrecerile pe la băi și afacerile particulare rețin pe domni naționaliști să puie și ei umerii lor la carul democrației. O declară ei acum singuri, arată ei acum singuri care e adevăratul motiv că nu iau parte la lupta pentru votul universal: „ocupațiunile particulare, afaceri și iar afaceri.“

Câtă dreptate a avut tovarășul nostru, care în numărul trecut al foilor noastre a zugrăvit cu atâta putere de adevăr pe naționaliștii noștri, acești demni urmași ai lui Corcodel, cari totdeauna când e vorba de luptă, găsesc fel de fel de pretexte, ca să rămâie „pasivi“, să se pună pe odihnă, până ce va trece furtuna, ca ei să rămâie mai departe bine cu toată lumea.

Toată taina muncii omenești stă în muschiu, în contractările lui. Sistemul nervos coordonează lucrările muschilor. Trebuie deprindere ca să poți face o lucrare cu cât mai puțină cheltuială nervoasă musculară. Cu cât muncitorul este mai bine pregătit, cu atâta executarea urmează mai repede după hotărâre...

Cei la cari trece timp lung între aceste două fenomene, sunt greoi și aduc mare daună atelierului în care lucrează.

E greu de schimbat acest caracter personal. Dar sunt alte mijloace de a face munca mai rodnică. Chauveau a dovedit că la dus greutăți e interes a le împărți așa, încât să fie numai așa de grele, cât dă la cărat rezultatul cel mai bun.

Nici sarcini prea grele, dar nici prea ușoare!

S'a mai dovedit că având a duce o greutate, putem să ne obosim mai puțin, dacă o ducem răpede.

Combinând greutatea optimă cu iuteala optimă, căpătăm cele mai bune rezultate. Ajunge un lucrător a produce de 2 și de 3 ori mai mult pe zi, fără a se obosi mai mult, decât muncind altfel.

Brațul întins trage numai un kilogram și totuși nici cel mai tare om nu-l poate ținea mai mult de 17 minute.

Ținerea greutății obosește mai mult, de cât purtarea ei. De accia obosim mai puțin făcând mișcări răpezi.

De multe ori muncitorul trebuie să se

IN STRĂINĂTATE.

Izbânda celor 20.000 de greviști din România.

Greva generală a tăbăcarilor și metalurgiștilor, izbucnită acum trei săptămâni în București părea că e pe sfârșite acum zece zile, prin faptul că mulți din patronii metalurgiști și tăbăcari acceptaseră condițiunile puse de lucrătorii lor greviști. Cum însă ceilalți patroni se încăpăținară să nu primească pe greviști decât în vechile condițiuni de lucru și de plată — de accia comisia generală a sindicatelor muncitorești a decis să declare din nou greva generală a metalurgiștilor și tăbăcarilor. Într'adevăr Merceurea trecută, toți lucrătorii din aceste bresle au părăsit atelierile și fabricile și în număr de peste 20.000 au demonstrat pe străzile Capitalei, iar în localurile organizației lor au ținut numeroase adunări și consfătuiri. Joi, ministrul de industrie, a primit să fie mijlocitorul între greviști și patroni și au urmat tratativele pentru aplanarea acestor greve. Dela fiecare fabrică au luat parte delegații lucrătorilor și reprezentanții fabricii. După discuțiile ce-au urmat, de comun acord s'au stabilit condițiunile pentru încetarea grevei și s'au redactat procesele verbale respective.

Lucrătorii cari erau plătiți înainte cu anumite salarii pentru ziua de lucru de 11 sau 12 ore, vor primi acciaș plată pentru ziua de lucru de 10 ore și cu o sporire de 25 bani pe zi.

Succesul acesta al grevei generale e socotit în România ca prima izbândă mare a proletariatului român împotriva capitalismului, împotriva forțelor de reacțiune din țara românească.

Nu atât reducerea orelor de lucru, ori-cât ar fi de binefăcătoare în rezultatele lor asemenea reduceri; nu atât sporirea salariului, cu două sau cu trei centime și jumătate pe ceas, ori-cât de folositoare ar fi centimele acestea modeste traiului muncitoresc; nu atât obligația pe care și-au luat-o patronii ca să respecte de aci înainte demnitatea omenească a salariaților lor, ori-cât de bogata în consecinți morale va fi această obligație, nu foarte aceste cuceriri secundare ale celor aproape douăzeci de mii de greviști, vor constitui opera reală și izbânda definitivă a entuziasmului, a sacrificiilor consimțite de bună voie și a solidarității lor.

Izbânda muncitorilor greviști din Bucu-

gie ale muncitorului în toate împrejurările lui profesionale.

S'a dovedit că prea întrebuițează mult carne, ouă etc. Muschii cer hrană amilacee (de scrobeală) și zahăroasă. Trebuie o cîtîme de albumină pentru reparat pierderile mașinei înseși. Hrana cu amilacee și zahăroase este mai folositoare și mai efină. În Africa de miază-noapte, Negrii, hrănindu-se fără carne, dar cu multe fructe și legume, au făcut cele mai grele munci, dând 15—20 la sută mai multă muncă, decât muncitorii americani, hrăniți cu carne.

Ernest Salway a făcut în Bruxelles institut științifice, înzestrate cu mijloace industriale, puse sub direcția unor oameni competenți ca Waxveiller și Slosse.

Cercetările făcute în Belgia au adevărit în totul pe cele făcute în Statele-Unite.

Și acolo s'a dovedit că fără a întrebuița carne, categorii întregi de muncitori dau muncă foarte mare. Dar copii și tinerii au nevoie de carne, căci trebuie să aibă din ce-și alcătuie trupul, de oarece cresc.

S'a dovedit că munca e cu atât mai roditoare, cu cât hrana este mai potrivită, mai bună.

În Germania, cercetările lui Zuntz, Rubner, Maunk, von Norzen și Magnus-Levy au dat cele mai frumoase rezultate. Rubner (Berlin) a cercetat înrăurirea temperaturii, umezelei, a hainelor etc. asupra omului în stare de repaos sau de muncă. El este creatorul higienii industriale științifice.

plece ca să ia de jos o greutate, această mișcare îl obosește.

Winslow Taylor, întrebuițind povețele științei, a reușit a căpăta dela muncitori de 3 și de 4 ori cât înainte, fără a se obosi mai mult: Prin urmare le-a putut spori simțitor salariile.

Taylor a cercetat transportul metalelor, întrebuițarea mașinelor, unelte cu cari tăiam metalele. Apoi verificarea bilelor dela biciclete, lucrul cu lopata etc. Aflând pentru fiecare din ele chipul cel mai potrivit de a munci. A lucrat 35 de ani și a publicat o carte, care ar trebui să o cunoască toți cei cari au de organizat munca.

Gilbreth (Motion Studg. Spon. Londres 1911) a aplicat la munca zidarilor principiile lui Taylor, deprinzând pe muncitori cu mișcări și cum să le facă și făcând schimbări în uneltele obișnuite. Așezarea cărămizilor, după moda veche, cere 17 mișcări după cea nouă, 5 sau chiar două. Nu mai au nevoie să se plece să ia cărămizi. Urmarea este că în loc de a așeza 120 pe ceas, așează 350, deci de trei ori pe atâta.

A putut deci împuțina ceasurile de muncă, urcă salariile și să-i rămâie câștig mai mare!

Firește, trebuie oameni bine pregătiți în această mecanică aplicată; dar folosul e așa de mare, încât se plătește cheltuiala cu acești specialiști.

rești, izbânda celor douăzeci de mii de flămânzi din industria mare, porniți la luptă fără pregătire, fără experiență, fără fonduri de rezistență; plecați din fabrici și înșirați pe străzile Bucureștilor asemenea unei armate de desculți, izbânda oamenilor acestora, cari nu erau încă organizați în sindicate și cari nu-și cunoșteau nevoile și adesea propriile lor revendicări, izbânda lor va fi aceea, că în mod conștient sau inconștient, nu importă, au dovedit conducătorilor de azi și de mâine, tuturor acelor cari știu să vadă forța imensă de idealism și de solidaritate care singură îndreptățește existența unei clase sociale și care o arată capabilă să înfrunte forțele de opresiune și să-și asume răspunderile și conducerea politică a unei țări.

Întâiul triumf al celor douăzeci de mii de muncitori greviști e că și-au învins propriile lor porniri și instincte cari nu pot fi totdeauna alese în toiul luptelor.

Liniștea a domnit în tot timpul grevei, în sânul greviștilor, în ciuda provocărilor din partea politicianilor de opoziție, liniștea conștientă, sigură de ea însăși, impusă de voința mulțimei, liniștea aceea care izvorăște din siguranța izbânzei, care impune adversarilor și guvernelor, respectul libertăților publice și care face dovada supremă că poporul acesta capabil să-și înfrâneze pasiunile, e pregătit să ia parte la conducerea propriilor lui destine și să fie îndrumat pe calea politică a votului universal.

In Belgia se pregătește o uriașă grevă generală.

Partidul muncitoresc belgian s'a întrunit într'un congres extraordinar la Bruxelles, care a hotărât definitiv mijloacele de cari trebuie să se servească proletariatul belgian pentru a înfrânge dominațiunea clericală. Toate grupurile reprezentate în această mare adunare muncitorească au fost de acord că mijlocul cel mai eficace la care trebuie să se recurgă, este greva generală. Dar cum trebuie să fie ea, violentă sau pacifică? și când trebuie să izbucnească: la timp determinat sau la timp oportun? În jurul acestor întrebări s'au învârtit dezbaterile.

Federația socialistă din Charleroi a cerut ca deputații socialiști să depună, la 26 Iulie, când se va deschide sesiunea extraordinară a Camerei belgiene, o propunere de revizuire a articolului 47 din Constituție, care institue votul plural, iar dacă majoritatea refuză să ia în considerațiune această propunere, greva generală să izbucnească imediat. Teza aceasta a fost susținută de dl Jules Destrié, care la urmă a convenit să se poată trece peste o dată fidă a declarării grevei, dar cu condițiunea ca ea să nu fie amânată prea mult.

Vandervelde, șeful partidului socialist belgian a precizat natura grevei:

„Vrem greva generală — a spus dânsul. O vom pregăti ca să fie uriașă și irezistibilă. Dar o vom face pacifică, ori-cari ar fi provocările și incidentele posibile. Nu poate fi vorba s'o decretăm în Iulie, căci ar fi cea mai mare nebunie. Ar fi să facem jocul guvernului. Trebuie să se constituie un vast comitet, care să înfrunese pe delegații tuturor marilor organizațiuni politice și economice. Acest comitet va lucra neîntrerupt și prin toate măsurile posibile va pregăti greva. O va decreta atunci când va avea convingerea că momentul e potrivit, fiindcă masa muncitoare e gata.“

Această de a doua teză a obținut aprobarea congresului. Până la toamnă se va organiza cu metodă marea grevă generală. La deschiderea sesiunii ordinare a Camerei, la toamnă, deputații socialiști vor depune o propunere de revizuire a constituției și atunci guvernul nu va mai putea da înapoi. Dacă va căuta să nesocotească revendicările muncitorimeii, comitetul grevei va aviza dacă e momentul să înceapă acțiunea grevei generale.

Din momentul în care greva va izbucni, ea nu va mai înceta până ce proletariatul belgian nu va obține votul universal.

Unul din congresiști, Brouckère a spus următoarele:

— „Toată lumea știe că greva generală trebuie să concorde cu o acțiune parlamentară. Rațiunea rece ne spune că numai în cursul sesiunii ordinare din Noemvrie se poate desfășura mișcarea pe care o dorim cu toții din toată inima. Dar nu trebuie să pornim mișcarea decât când momentul ne va apare ca cel mai avantajos. Lăsați guvernul, îmbâtat de un succes aparent și factice, să comită noi greșeli și să se distrugă el însuși...“

Să lucrăm însă, întărind propaganda noastră antimilitaristă și să dezarmăm astfel guvernul... Să repetăm fără încetare la urechile tuturor cuvântul sublim: „Să nu omori!“

După aplauzele și ovațiunile ce s'au făcut oratorului, s'a putut înțelege în ce direcție se va îndrepta activitatea propagandistă a socialiștilor belgieni. Pe deoparte ei vor organiza și pregăti lumea muncitoare la rezistență în cazul declarării grevei generale și pe de alta parte vor educa armata în direcția ce o au fiii poporului când este vorba de interesele părinților și fraților lor.

Jos călăii libertății!

Tisza Pista a dat poruncă călăilor cei mari și mici din clasa domnitoare, ce guvernează acum această țară, să cutreiere Ungaria întreagă, ca să „lumineze“ poporul, adică să laude toate actele lor mășave, înfățișându-le ca bune pentru popor. Și se poate chiar că deputații mameluci din partidul guvernamental să aibă încă obraz murdar ca să iasă în fața oamenilor cinstiți și să încerce să se arăte ca basma curată.

Poporul din întreaga țară trebuie să se pregătească să facă acestor bandiți o primire strașnică, după meritele cari și le-au câștigat, călcând legile și dreptul poporului, fabricând legi cari nu trebuiesc recunoscute, odată ce le-au făcut în mod ilegal în contra poporului, fără să se ție seamă de voința locuitorilor acestei țări.

Acuma a venit rândul poporului să arăte dușmanilor săi, că știe și el să aplice lozincă: dinte pentru dinte, ochi pentru ochi.

Partidul guvernamental al muncii nu vrea să audă cuvântul poporului în Casa țării. Și poporul trebuie să arăte că nici el nu vrea să audă acuma cuvântul deputaților partidului muncii.

S'au mândrit ei în foile lor, că în mijlocul cordonului de jandarmi și soldați s'au simțit destul de bine și au putut să discute fără nici o teamă în parlament. Să plece dar la țară iarăș numai cu ajutorul cordonului de jandarmi. Numai așa vor putea scăpa nepălmuiți de fiii poporului.

Partidul muncii a confiscat dreptul la cuvânt al deputaților opoziționiști. A venit acum și rândul poporului să-i plătească cu aceeași monedă. Guvernamentalii nu ne dau dreptul să ținem adunări populare. Nici noi să nu le dăm lor voie să vorbească în fața poporului. Dacă nu este drept de intrare în Ungaria, atunci să nu fie nici pentru partidul muncii.

Pentru ce le trebuie deputaților, cari sunt prietenii lui Tisza, adunări și dări de seamă? Dacă ar face o dare de seamă asupra banilor cheltuiți din Casa țării pentru cumpărarea mandatelor, asupra banilor băgați în stomacul fără fund al armatei, pe când poporul moare de foame, mai ales în Bihor, unde se întinde pusta blăstămatului Tisza Pista, dacă despre astea toate ar vorbi deputații guvernamentali, ar mai avea vre-un rost adunările convocate de dânsii. Dar ei voiesc să se mândrească acuma, după ce au călcat legile țării și au vărsat sângele poporului.

Asta nu o putem răbda și nu o putem tolera.

Acum mai mult ca oricând, se cere ca toți desmoșteniții vieții să-și unească puterile în contra acelor ce sug sângele poporului sărac și-l țin în întuneric și neștiință. Noi românii, cari suferim mai mult ca oricine în țara asta, trebuie să cerem socoteală hoților guvernamentali, când vor avea curajul să iasă în fața poporului. Să nu ne găsească nepregătiți sosirea lor!

Totodată să nu pierdem din vedere nici pe amicii noștri naționaliști, șarlatanii cei mai negri la suflet, căci nici aștia nu fac altceva, decât așteaptă momentul când vor putea căpăta un preț mai mare pe pielea poporului român.

Toți cei din clasa de sus a domnilor, sunt în contra noastră, deci să aranjăm adunări, unde să protestăm în contra regimului acesta banditesc. Și dacă ceice conduc această țară nu vor recunoaște drepturile noastre naturale, la o viață omenească, atunci ne vom câștiga aceste drepturi cu mijloace revoluționare.

Trăiască revoluția socială!

Trăiască republica socialistă!

Jos tirania!

Înainte la luptă, frați și proletari!

Adunarea poporală dela Sebeș.

Duminecă, în 30 Iunie, frații și tovarășii noștri economi români din Sebeș au conchemat o adunare poporală, având la ordinea zilei următoarele puncte: 1. Votul universal. 2. Foloasele organizațiunii.

Adunarea s'a ținut la orele 10 dimineața în curtea mare a restaurantului de peste drum de biserica românească. Adunarea era anunțată la căpitanul de poliție, că se ține la 2 ore după amiază într'o piață oarecare a orașului. Dar adunarea nu a fost îngăduită la acea oră, sub cuvânt că după amiază mai marii dela poliție nu sunt în oraș, iar locul pentru ținerea adunării în piață nu l'a conces, „ca să nu vie frații sași peste românii dela adunare“.

Curată prostie, doar' adunarea n'a fost conchemată împotriva sașilor, ci din contra: pentru votul universal, care reformă le trebuie și sașilor ca și nouă. Dar sperăm, că și mai „marii noștri“ se vor convinge că poporul nostru român este popor de ordine și ca cetățeni ai țării și orașului au dreptul să se adune în adunări populare, în ori-și-care piață din oraș, pentru a discuta nevoile lor de locuitori.

Adunarea deși nu a fost convocată prin apeluri, placate și manifeste, nici nu a fost anunțată cu toba, totuși spre marea noastră bucurie, au luat parte vre-o 600—700 persoane.

În numele convocărilor, tovarășul Niculae Săliștean salută adunarea și propune de președinte pe inimosul tovarăș Niculae Opreșor. Fratele Ioan Sârbu este ales de mulțime notar al adunării. Tovarășul Opreșor mulțumește de încrederea poporului și în câteva cuvinte simțite, arată scopul adunării, recomandând adunării pe tov. I. Crețu din partea centrului, ca vorbitor, iar din partea tovarășilor din Orăștie pe neobositul tovarăș, Ioan Herța.

Ambii sunt aclamați de poporul nostru. Tovarășul I. Crețu a ținut o vorbire înflăcărată. A relevat cum a luptat și cum luptă partidul nostru pentru votul universal, scoțind în evidență foloasele ce le are poporul din dreptul de vot. A arătat cum toate stările rele din țară vin de acolo, că poporul este eschis dela drepturile cetățenești. A arătat toate blăstămățiile ce le-a făcut și le mai fac guvernării absolutiști din țara ungurească pe spinarea poporului, robii ungurești și politicești de elica de oligarhi, dar domnia celor puțini trebuie să înceteze și muncitorimea și poporul va face ca încurând și 'n țara noastră să domnească

libertate și dreptate. Naționaliștii și inteligența română în timpul de față nu se mișcă pentru deșteptarea poporului nostru, ci dimpotrivă stă în calea progresului. Astfel prin foile lor ne atacă, fiindcă le spunem adevărul, iar preoții și învățătorii ascultând de ordinile așa zișilor „conducători ai neamului“, caută a opri poporul nostru doritor de cultură, de organizare și de luptă, ca să nu cerceteze adunările noastre. Dar preoții și învățătorii, cari își pricep într'adevăr chemarea lor, nu pot face acest lucru, fiindcă noi n'avem nimic contra bisericii noastre, cu atât mai puțin contra școlii. A fi socialist, nu înseamnă a te lăsa de lege, de limbă, ci dimpotrivă, noi suntem aceia, cari luptăm pentru drepturi cât mai multe, noi suntem aceia, cari luptăm ca să îmbunătățim starea economică a poporului.

Tovarășul Crețu a mai arătat foloasele ce le pot avea economii noștri români dela organizație. A dat apoi cetire statutului sindicatului muncitorilor de pământ din Ungaria, care a fost aprobat de toți cei prezenți.

Tovarășul Ioan Herța, luând cuvântul, a ținut de asemenea o vorbire frumoasă, care a plăcut mult poporului. A îndemnat poporul la organizare și la cultură, zicând că toate clasele sociale, toți domni sunt organizați, atât politicește, cât și economicește. De ce ar mai sta poporul singur, în nesigurantă și în starea rea în care ne aflăm? Termină, zicând că numai prin organizare va afla poporul scăparea și o soartă mai bună...

Tovarășul Opreș încheie seria vorbirilor și zice că poporul își va face datorința ce o are față de propria lui soartă, organizându-se, gândindu-se și la generațiunile viitoare, la urmașii noștri. Adunarea a luat sfârșit după orele 12. În urmă, spre lauda bravilor tovarăși și a întregului popor din Sebeș, s'au înscris în mai puțin de un cias în grupa sindicatului muncitorilor de pământ 300 de membri, plătind taxa de înscriere cu toții.

Se crede că în timp de două săptămâni, numărul lor să treacă de 500 membri.

Se ivesc răzbunători.

Plănuirea unui atentat contra grofului Tisza.

Groful Tisza Pișta nu degeaba se teme. Și nu degeaba e păzit de jandarmi și detectivi. Atât el, cât și tovarășii săi în tiranie își dau foarte bine seamă câtă furie, cât dispreț și câtă ură clocotesc în toate păturile societății contra actualului președinte al Dietei — și astea toate provocate numai de propriile sale fapte nelegiuite. Din sânul poporului se ivesc acum răzbunători, oameni cari și-au pus de gând să răspundă lui Tisza cu aceeași armă, cu care s'a folosit dânsul contra apărătorilor democrației — cu violența.

Așa zilele acestea s'a înfățișat înaintea poliției din Budapesta un proprietar de case, care a făcut declarație, că i-a dispărut un chiriaș și că acest chiriaș a plecat cu gândul să-l omoare pe Tisza. Ca dovadă, el a împărtășit mărturia soției chiriașului, cum că acesta de mult era preocupat cu planul unui atentat contra lui Tisza. Atunci când Tisza se afla încă la Budapesta, persoana aceasta dăsetărcoale în jurul locuinței grofului, dar fără nici un succes. Când a aflat însă că Tisza, după închiderea parlamentului, a plecat la moșia sa din Geszt — s'a luat după dânsul. Dela Oradea-mare chiriașul a trimis o epistolă soției sale, în care-i comunică că nu se poate lăsa de planul propus și că trebuie să-l omoare pe Tisza.

Proprietarul — de care pomenim — a predat poliției scrisoarea aceasta, și s'a luat măsuri că omul dispărut să fie prins. Fotografia sa a fost trimisă la toate autoritățile — iar ia Geszt s'au mai trimis jandarmi și detectivi, cari să păzească ca ochii în cap — scumpa viață a nenorocitului grof Tisza.

Noi, firește, ca socialiști — suntem contra atentatelor la viața persoanelor. Dar când însăși domni sunt aceia, cari stărnesc astfel de patimi în popor — nu putem, decât să le repetăm vechea vorbă: Cine samănă vânt, culege furtună și ale tale dintr'ale, tale.

Plânsul copiilor.

De: Elisabeth Barrett Browning.

Auziți, voi, plânsul copiilor, — frați? pe ei nu-i întreabă durerea de vârstă; nici sânul, pe care ei capul și-l pleacă, izvorul de lacrimi fierbinți nu li-l seacă. Când micii zburdalnici s'alungă 'n câmpii și ciripitul prin cuiburi s'abate, când floarea se 'nvoltă în raze de soare și puii de ciută se 'ntrec prin păduri... copiii, atuncea, — sârmanii copii — copiii, atuncea, plâng lacrimi amare. Când ceilalți prin câmpuri — copii ca și ei — se joacă și zburdă în soare și 'n aer, — de trudă și lipsă, de atâta durere, sârmanii copii, plâng lacrimi amare.

Ce jalnic s'adânc răsuna lor glas: „Vai! n'avem putere a juca și alerga; ne frânge cu totul — oboseala. De am putea și noi, prin iarbă 'n livezi, să ne dăm tăvăluc, să visăm... să dormim! Dar... de tremur genunchii slăbiți ni-s cuprinși, și ochilor noștri, ce-s stinși și sleiți, chiar florile a-prinse de cel mai roș purpur, — par albe ca varul; căci ziua întreagă, povară ucigăse prin mină purtăm, sau ziua cât ține, legați d'atelier, învârtim, învârtim, învârtim roți de fier.

Și roata se 'nvârte mereu, de vâjje spațiul de atâta învârtire, iar inima-și ține bătaile 'n loc și sângele 'n clocot ne vâjje în tâmple, de pare că zidul gonește din loc; și bolta cerească, prin geamuri zărită, ne pare o'aleargă, posacă și tristă și-ți pare că mișcă chiar raza de soare, de zbate și dansa ca prinsă 'n vâltoare.

Și muștele negre ce stau cu grămada pe negrul plafond, și ele se învârt. În jur-ne totul se întoarce, s'aleargă, de până și noi suntem prinși în vârtej. Iar roțile, hojma, gonesc a lor cercuri, ne vine, prin rugă și plânsul amar, prin vaet și geamăt, să spunem odată, să spunem în răcnet: „Oprește-te roată, oprește al tău mers“.

Da, roată, oprește grozavul tău vuet, ca unul altuia cuvântul să-l spunem și 'ncălziți de avântul ce-l dă tinereța, noi gândul să unim și mâna s'o strângem; căci nu-i a naturii unic' arătare, a roței rece și aspră mișcare.

O, faceți pe acești copilași ca să știe că au și ei suflet, cu toate că roata robește a lor viață și-i ține 'n sclăvie. — ... Dar, roata se 'nvârte, se 'nvârte mereu și 'n dinți, ea, strivește tot vieți de copii. Și sufletul ăstor sârmane vlăstare, pe care Natura le cheamă spre ea, sufletul ăstor sârmane vlăstare se perde 'n întunecimea și oarbă și grea.

CRONICA.

— **Bucurați-vă popilor**, căci stăpânirea a pus acum la dispoziția consistoarelor diecezane mult dorita congrua „pentru întregirea dotației preoților“ — așa că până la 15 Iulie — fiecare din voi, iubii „părinți ai națiunii“, veți putea băga în buzunar bănișorii din bugetul statului, pentru a continua „greaua voastră muncă de menținere“ a întunericului și a prejudecăților în sânul poporului.

Știri mărunte.

— **Asentările** încep la 12 August.
— **Clasa III la trenurile accelerate** se va pune în circulație și în Ungaria, la toamnă.
— **Hamalii** din portul bulgăresc Varna, au declarat grevă. Guvernul drept-răspuns a dizolvat sindicatul lor.
— **Și cu mașina de zburat se omoară.** În Tripolis, unde urmează încă războiul între italieni și turci, din balonul cu cârmă al italienilor s'au aruncat bombe. Ele explodând, au ucis 19 turci și arabi și au rănit alți cinci.

— **Minunile științei.** Tinărul electrician italian Francisc de Bernochi a inventat mijlocul de a transmite, adică de a fotografia din nou chipul oamenilor prin telegraful fără fir. Incercările făcute în aceasta privință între Turin și Milano, au reușit de minune.

— **Parlamentul austriac** de Vinerea trecută de asemenea vacanție de vară.

— **Albanezii** răscolându-se contra stăpânirii turcești — s'a produs săptămâna trecută o ciocnire între aceștia și militia otomană lângă Mitrovița. Pe câmpul de luptă albanezii au lăsat 44 de morți și 150 răniți.

Greva clăcașilor.

Secerișul a început. Va fi o recoltă foarte bună pentru domni țării. Marii proprietari agrari și clerul cu burta mare, fără muncă și fără un pic de sudoare, vor face și anul acesta avere. Numai țărani, sârghicioșii muncitori ai gliei, — vor rămânea mai departe mucenici nerăsplătiți ai pâinii. Legea mizerabilă făcută de fostul ministru al agriculturii, Darányi, cu invoirea celorlalți domni din parlament — face cu neputință ori-ce încercare a clăcașilor de a-și îmbunătăți plata. Săptămâna trecută 700 seceritori români și unguri din Ötvenes (comitatul Aradului) pe moșia polonului lacom Zselenski, au declarat grevă, cerând sporirea lefei lor dela 10 la 15 coroane pe jugăr. Imediat jandarmii au fost la fața locului, amenințând pe greviști. De teama bătăii și a pușcăriei, cei mai mulți au re-luat lucrul și numai 30 clăcași au continuat greva. Aceștia au fost transportați cu jandarmii la Arad, iar judecătorul de acolo i-a condamnat la 30 zile temniță, iar cinci din ei, socotiți ca „ațâțatori“ la grevă, au primit drept pedeapsă 60 zile pușcărie și câte 400 coroane amendă în bani. Așa se poartă stăpânirea țării față de fiii poporului, cari pentru munca lor grea, cer o mai mare bucată de pâine. Guvernul, parlamentul și legile Ungariei de azi apară pe cei tari contra celor slabi. Se va înțelege acum de ce domni grofi nu vor votul universal, care va alcătui un parlament cu adevărați aleși ai poporului, cari vor face legi pentru popor.

Mișcarea sindicală.

Din drepturile câștigate de lucrătorii tâmplari. Lucrătorii măsari din Budapesta, au dat dovezi noi despre tăria organizației lor, silind și pe patroni să o recunoască. Nimic nu dovedește mai bine puterea unei uriașe organizări, ca suma de reforme noi câștigate de lucrătorii tâmplari, pentru îmbunătățirea sorței lor, cucerind 8½ ore de muncă.

La 1 Iulie vechiul contract colectiv al acestei bresle nu mai avea valoare. Bărbații de încredere ai lucrătorilor, de săptămâni de zile au avut pertractări cu patronii pentru asigurarea unui nou contract colectiv, care de astădată a fost făcut pe termen de 5 ani, dând ocazie lucrătorilor măsari ca în acest timp de pace să-și întărească mult mai mult organizația lor pentru cucerirea zilei de 8 ore, pentru care luptă toată muncitorimea internațională.

Lucrătorii măsari au câștigat îmbunătățiri la 18 puncte. Din lipsa de spațiu, suntem siliți să le prescurtăm, publicând numai cele mai interesante:

1. Contractul colectiv e făcut pe termen de cinci ani, până în anul 1917, 1 Iulie, respectându-se de ambele părți.

2. Spre controlarea aplicării acestui contract s'a ales o comisie de 7 membri; trei patroni, trei lucrători, iar al 7-lea este președintele corporației.

Asupra celorlalte puncte ne vom ocupa în numărul viitor.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.